

Några tankar om anarkismens väsen

Peter Kropotkin

1914

Så långt vi känna det mänskliga samhällets historia har det alltid funnits tvenne riktningar i detsamma. Den *autoritära* riktningen, representerad av trollkarlarna (sin tids lärda), prästerna, cheferna för militärmakten, erövrar o. s. v., som påstodo att samhället måste organiseras av en central auktoritet, vilken skulle *stifta* lagar för alla och tvinga alla att efterleva dem. Och gentemot den auktoritära riktningen har det alltid funnits en *folklig* riktning som organiserat samhället, icke från toppen och nedåt, men på en jämlikhetsbas, utan auktoritet, genom enkla överenskommelser, med fritt samtycke av den enskilda stammedlemmen, och senare, medlemmen i byalaget och i förbundet av byar.

Dessa tvenne riktningar ha alltid befunnit sig i strid med varandra. De äro så fortfarande. Mänsklighetens historia är historien om dessa strider.

Anarkisterna representera i vår tid den folkliga riktningen, medan däremot alla de som, avsiktligt eller ej, ignorera det arbete som utförts av den folkliga riktningen i den vilda stammen, bykommunen, stadskommunen, i förbundet av kommuner, och ända intill våra dagar i de öppna eller hemliga arbetarmötena, och de tusenden fria sammanslutningar som bildas för tusen olika ändamål - de som ignorera detta arbete och tro sig vara bestämda att dirigera massorna äro representanterna för den *härskande, regerande* riktningen i kyrkan, i staten, i den auktoritära socialismen.

Ända från sin upprinnelse arbetar den folkliga, antiauktoritära riktningen att utveckla sådana *inrättningar*, som tillåta människorna att leva i *samhällen*. Vildarna, knappast havande lämnat isperioden bakom sig, förstodo utan tvivel att det bland dem fanns tendenser till herravälde, fanns individer med benägenhet att dominera över de andra; och för att bekämpa dessa tendenser, för att kuva dem, var det inte tillräckligt med en individuell revolt. Eftersom de herrskande då måste ha talat (som de göra nu) om att kuva »oordningen» genom skapandet av en *auktoritet* och en *religion* - måste den folkliga riktningen ha förstått (man kan påstå det sedan man nu studerat dess verk) att de blott kunde bekämpa denna riktning genom att mot densamma sätta en viss frivillig organisation i samhället.

Och i denna frivilliga organisation såg man dem framförallt bygga på en mycket stor *individuell frihet* (isynnerhet under medeltidens första århundraden i Europa) och på varje individs lika rätt till en del av jordområdet som stammen bebodde - således en *lika rätt till jorden*, som då (utom plundrandet av fienderna) var den huvudsakliga inkomstkällan.

Vad vi kalla *politisk* och *ekonomisk* jämlikhet åsyftades således redan av dessa primitiva samhällsbyggare. Mot trollkarlarnas och krigarnas böjelse att göra sig till *herskare*, satte de massornas *konstruktiva*, uppbyggande anda. Mot lydnadens, underkastelsens anda satte de en strävan till individens *oberoende* och, samtidigt *individernas frivilliga samverkan* för uppbyggandet av ett samhälle utan auktoritet.

I den kamp som i våra dagar föres mellan exploaterade och exploatörer åligger det anarkisterna samma uppgift. De vilja *fria individer*. Men de förstå att det icke är genom offeri, icke genom monopoliserandet av de naturliga rikedomarna, icke genom exploaterandet av andra människors arbete, människor som med eller mot sin vilja fallit i slaveri, men de skola uppså sin egen befrielse.

Levande mitt ibland sådana sociala varelser som människorna, förstå de, att de aldrig skola uppså sin frigörelse om de försöka att frigöra sig ensamma. Individuellt, utan att räkna med de andra. För att komma till den fria individen, måste du arbeta på att bygga upp ett jämlikhetens samhälle, där alla äga lika 'rättigheter' till vetandets skatter och till de materiella rikedomar som upphopats av mänskligheten, och där *ingen skall vara tvungen att sälja sitt arbete* (och till följd därav till en viss grad sin person) till den som skulle vilja exploatera det.

Se där varför anarkismen nödvändigt måste vara kommunistisk, varför anarkismen är född i skötet av den internationella socialistiska rörelsen, och varför individualisten, om han förblir individualist, inte kan vara anarkist.

Den som försöker att *för* sig behålla monopolet, sak samma vilken jord eller egendom, sak samma hur stor del av den sociala rikedom, slutar nödvändigtvis med att söka *en auktoritet som kan garantera honom* brukandet av denna jord eller av denna del av den moderna maskinismen. Antingen må individen inträda i ett

samhälle där alla tillsammans äga jorden, verktygen, vägarna och bruka det allt till allas gemensamma behov - och han skall då bli kommunist. Eller också må han taga sin tillflykt till någon slags auktoritet, placerad över samhället, som garanterar honom ensamt och ständigt besittande av ett jordområde eller del av den sociala rikedom, då han skall bli *auktoritär*.

Detta har bourgeoisien, de nuvarande utsugarna av de mänskliga hjordarnas *redan gjort*. det är inget försök att göra: det har redan försökts. Den moderna bourgeoisien har velat dela jorden mellan sig, tilldela den individerna och deras arvtagare. De ha lyckats därigenom att skapa en stat, framförallt den representativa, parlamentariska staten. Och de ha dragit nytta av den för att exploatera dem som stannat utanför delningen, de egendomslösa. De ha konstituerat det moderna samhället.

De trodde sig därigenom garantera individen full frihet eller åtminstone *stor frihet till individuell utveckling*. Och de se sig i dag, de och deras barn, vara *statens livegna* - samma stat vara utveckling de favoriserat i den tanken, att den skulle garantera dem deras individuella besittningar, att den skulle ha tillräcklig makt att göra dem respekterade hos proletariatet men inte att den skulle förgripa sig på monopolisternas frihet!

De se nu - de ibland dem åtminstone som ha tillräcklig intelligens att fatta händelsernas innehåll - att denna privilegierade ställning inte kan bibehållas. De anstränga sig för att upprätthålla den, men de förstå att detta inte längre är möjligt. De mest slipade av dem erbjuda en del av de exploaterade att bli deras kompanjoner - ett fjärde stånd av monopolister - för att tillsammans exploatera den övriga delen av nationen, liksom de i industriellt avseende efterblivna nationerna.

Men de exploaterade arbetarna börja redan att förstå detta spel och efter att i fyrtio år låtit lura sig med fagert tal om »maktens erövring» som man låvade åt dem, har arbetarmassan slutligen börjat monopolisternas spel och vända dem ryggen.

Vad vi anarkister förutsett sedan fyrtio år tillbaka, - parlamentarismens bankrutt, - håller redan på att fullbordas. Och konsekvensen av denna bankrutt skall med nödvändighet föra till ett nytt uppvaknande bland arbetarna. Det gäller för oss att *förstå att väl precisera vårt mål* och utpeka *i vilken riktning* vi ämna arbeta: *uppbyggandet av framtiden samtidigt med raserandet av det förgångna*.

Det Anarkistiska Biblioteket

Peter Kropotkin
Några tankar om anarkismens väsen
1914

Tidningen Brand #1 1914

www.anarkistiskabiblioteket.se